

Korrupció

Ezen írásban Az idők jelei „Korrupció” című részének tartalmát megalapozó, illetve részletező forrásokat, gondolatokat szerkesztettem egybe. Előbb Az idők jelei-beli szöveg egy-egy részlete olvasható, utána annak megalapozása, illetve kifejtése.

Corruptio optimi pessima

A korrupció jelenségét mindenki ismeri, de sosem definiálták teljes kiterjedésében. Ennek oka bizonyára az is, hogy a társadalmi és állami működés bonyolultabbá válásával a korrupció is sokféle alakot ölt. A fogalmat Polübiosz (Kr. e II. sz.) történetíró használta először. A latin corruptio romlást, romlást jelent, és az államhatalom erkölcsi romlását értjük alatta. Tehát a közerkölcsről van szó, amelyet nem könnyű filozófiai pontossággal leírni, de az biztos, hogy az állami korrupció okozta károk mindig jól érzékelhetőek a kortársak számára. Legnyilvánvalóbb megjelenési formája a megvesztegetés, azaz a hatalom gyakorlója személyes előnyért cserébe előnyhöz (pénzhez, jogosultsághoz stb.) juttat valakit.

Corruptio optimi pessima — a latin közmondás részint tömören érzékelteti, hogy a vezetőknek kellene a legjobbaknak lenniük (elvégre azért vezethetnek), és az ő züllésük sokkal nagyobb baj, mint a társadalom alsóbb rétegeibe tartozóké; részint a közmondás léte bizonyítja, hogy a vezetők erkölcsével régen is voltak problémák.

Sok rossz történelmi tapasztalat ellenére szilárd meggyőződésünk, hogy létezhet nemzetgazdaság korrupció nélkül is. Kötelességünk ennek az állapotnak az elérésére minden eszközzel törekedni. Sajnos, a gyarló ember nehezen tud ellenállni a kísértésnek, hogy az erkölcsi és jogi tiltással szemben saját anyagi érdekeit érvényesítse, ezáltal rontsa a közbizalmat és a gazdaság teljesítőképességét. Hazánk a korrupció tekintetében jobban áll, mint a világ országainak kétharmada, mégis folyamatosan értesülünk különböző szintű korrupciós vádakról, melyek cáfolata nem meggyőző. A jelenség csak a nemzet összefogásával küzdhető le, a küzdelemben kiemelt szerepet játszik a mindenkori kormány, a törvényhozás és a bíróság.

A hazai korrupcióról számtalan írás jelent meg, a mindenkori politikai ellenfelek rendszeresen vádolják meg egymást korrupcióval. A vádak egy részét a sajtó annyiszor hangoztatja, hogy mélyen rögzül a köztudatban (pl. a Tocsik-ügy, 1996-tól), ugyanakkor az is tény, hogy az 1990 óta eltelt 26 évben nagy korrupciós ügyet részletesen feltáró, elmarasztaló jogerős bírósági ítélet nem született.

A régibb magyar történelem leghíresebb korrupciós botránya Lukács László nevéhez fűződik, akit 1912. áprilisi miniszterelnöki kinevezése után Décsy Zoltán ellenzéki képviselő „Európa

legnagyobb panamistájának” nevezett azért, mert korábban 4 millió koronát vett át a Magyar Banktól a Nemzeti Munkapárt választási költségeire. Lukács a rágalmozási pert elvesztette, ezért 1913. júniusban lemondott. Egyébként senki sem állította, hogy Lukács László akár csak egyetlen koronát is elvett volna a pénzből, senki sem vitatta, hogy az egész a Nemzeti Munkapártnak ment.

A Transparency International 2008-ban publikált jelentése szerint a korrupció Magyarországon széles körben elterjedt, különösen veszélyes az üzleti és az állami szféra találkozási pontjain, és jelentős probléma, hogy a rajtakapottak nem esnek rossz társadalmi megítélés alá. *„A Magyarországon tevékenykedő üzletemberek szerint hazánkban nem, vagy csak rendkívül nehezen lehet korrupciómentesen érvényesülni az üzleti életben. A gazdasági élettel összefüggő korrupciós jelenségek az üzletemberek számára nagyobb problémát jelentenek az üzleti és a közszféra találkozásánál, mint az üzleti szektoron belül. A párt- és kampányfinanszírozás reformja, a jogszabályok következetes végrehajtása, valamint az etikus üzleti magatartás terjedése nélkül nem fékezhető meg a korrupció”* – írta közleményében a Transparency.

Szárny és teher címmel alkotott részletes koncepciót a nevelés-oktatás rendszerének újjáépítésére és a korrupció megfékezésére a Sólyom László köztársasági elnök által felkért négy professzor: Csermely Péter, Fodor István, Eva Joly és Lámfalussy Sándor (Bölcsék Tanácsa Alapítvány, 2009). Előszavukban így fogalmaznak: *„A kitörés feltétele pedig a napjainkban eluralkodott korrupció felszámolása. A korrupció ma már a gazdasági fejlődés komoly gátja, a verseny torzítója, a kontraszelekciónál által a valódi teljesítmény kiiktatója. A politikára és a hatóságok működésére kiterjedve a demokráciát rombolja: a normaszegést teszi normává.”* A dolgozat Fodor István írta korrupciós részéből többször idézünk a következőkben.

Az Európai Unió 2014-es jelentése szerint a magyarok 89 százaléka gondolja azt, hogy a korrupció széles körben elterjedt, míg az EU-átlag 76 százalék. A megkérdezett magyarok 13 százalékától már vártak el megvesztegetést (az EU-átlag 4 százalék).

A hatalmon levő személyekhez közelállók kiváltságos kezelése ellentétes a közjával. A politikai közösség célja a közjó, ami eleve kizárja a korrupciót, de a korrump személyekkel való politikai vagy magánjellegű együttműködést is. A kormánynak az egész politikai közösség javát kell szolgálnia, nem pedig a hozzá közelállók érdekeit. Nem minden felel meg a közjónak és nem minden igazságos is egyben, ami törvényes, többen ebből a szempontból vizsgálnák a földprivatizációt, a közbeszerzéseket és az uniós támogatások elosztásának gyakorlatát.

A római katolikus egyház társadalmi tanítása többször is érinti a korrupció problémáját. Szent II. János Pál pápa a Centesimus annus enciklikájának (1991) az államról és a szellemi életről szóló részében emlékeztet, hogy a népeknek joguk van olyan államformát választani maguknak, amilyent jónak tartanak, és az egyháznak nem feladata a modellalkotás, ugyanakkor a 48. pontban így fogalmaz: *„Ezek az általános megfontolások vonatkoznak az*

államnak a gazdasági szektorban betöltött szerepére is. *A gazdasági tevékenység, különösen a piacgazdasági ugyanis nem folyhat intézményi, jogi és politikai szempontból légtüres térben. Éppen ellenkezőleg, feltételezi, hogy a stabil pénzen és a hatékony közszolgáltatásokon kívül biztos garanciákat kap az egyéni szabadság és a tulajdon vonatkozásában. Az állam legfőbb feladata e biztonság garantálása oly módon, hogy aki dolgozik és termel, élvezhesse munkája gyümölcseit, s ennél fogva ösztönzést érezzen a hatékony és tisztességes munkára. A gazdasági rend és a gazdasági fejlődés egyik legfőbb akadály a biztonság hiánya, amihez társul a közhatalom korrupciója, valamint a meg nem engedett vállalati tőkegyarapítás és profitszerzés, amelyek törvénytelen eljárásból vagy pusztán spekulációból származnak.*”

A korrupció azóta világszerte elhatalmasodott. XVI. Benedek pápa a Caritas in veritate enciklikájának (2009) a korképet megrajzoló fejezetében, a 22. pontban így összegez: *„Abszolút számokban mérve növekszik a világ gazdagsága, de növekednek az egyenlőtlenségek is. A gazdagabb országokban a társadalom új csoportjai szegényednek el, új típusú szegénységek keletkeznek. A szegényebb térségeken egyes csoportok pazarló és fogyasztói túlfejlettséget könyvelhetnek el maguknak, amely elfogadhatatlanul szemben áll az elembertelenítő nyomorúság tartós helyzeteivel. 'Az egyenlőtlenség hangos botránya' folytatódik. Sajnálatos módon magától értetődő jelenség lett a korrupció és a törvénytelenység a régi és újabb gazdag országok gazdasági és politikai szereplőinek magatartásában csakúgy, mint a szegény országokban.”* „Az egyenlőtlenség hangos botránya” fordulattal Boldog VI. Pál pápa Populorum progressio kezdetű enciklikájára (1967) utal Benedek pápa. A két megnyilatkozás közti 42 esztendőben, elmondhatjuk, vajmi kevés valósult meg az emberiség boldogulásába vetett reményekből: *„Kitörni a nyomorból, biztosabb megélhetéshez jutni, egészségesen élni és biztos állásban dolgozni, elnyomás nélkül, s az emberi méltóságot megcsúfoló, megalázó helyzetektől mentesen nagyobb felelősséggel rendelkezni, képzetebbné lenni — egyszerűen többet tenni, többet tudni, többet birtokolni, hogy így több lehessen: íme, ilyennek látjuk a mai ember vágyait”* — írta Pál pápa.

A korrupció, vagyis a hatalom, az állam romlása, romlottsága okolható az emberiség s benne a magyarság bajainak nem csekély hányadéért. A korrump állam megnehezíti, ellehetetleníti polgárainak életét, keveseket erkölcstelenül előnyben részesít sokak rovására. Látva az elhatalmasodó nemzetközi válságot, elgondolkodhatunk azon is, vajon a nemzetközi politika korruptsága mennyiben járult hozzá a naponta nagyobbodó migrációhoz és a nemzetközi terrorizmus veszélyének növekedéséhez. Emlékeztetünk Szent II. János Pál pápa Sollicitudo rei socialis kezdetű enciklikájának (1987) a szolidaritásról szóló 39. pontjára: *„Boldog emlékezetű elődömnék, XII. Pius pápának jelmondata volt: Opus iustitiae pax — a béke az igazságosság gyümölcse. Ma ugyanez elmondható a Szentírás sugalmazott erejével (vö. Iz 32,17; Jak 3,18): Opus hominum coniunctionis pax — a béke a népek szolidaritásának gyümölcse. A mindenki által oly nagyon óhajtott béke a szociális és nemzetközi igazságosság révén érhető el, de azoknak az erényeknek a gyakorlásával is, amelyek az együttélést segítik és megtanítanak egymásra utalva élni, hogy egymáshoz kapcsolódva, egymásnak ajándékozva és egymástól elfogadva jobb világot teremtsünk.”*

A korrupció az egyik legnagyobb tehertétel, amelynek szintjét csökkenteni kell. A jó kormányzást fenyegető legnagyobb veszély, ha valaki pénzért vagy más személyes előnyért jogosulatlan előnyhöz juttat másokat. Ez a társadalom és a gazdaság működésének egyik legköltésesebb hibája is. A korrupció gátolja a gazdasági fejlődést, torzítja a versenyt, növeli a kontraszelekciót, és megszünteti a közbizalmat. A politikában, a hatóságok működésében a normaszegést teszi normává, és rombolja a demokráciát. A korrupció változatos formákban pusztít. A kormányzat eminens felelőssége a közpénzek elköltése, a köztulajdon megóvása és gyarapítása, annak megakadályozása, hogy a közpénz értékarányos ellentételezés nélkül veszítse el közpénz jellegét. Elfogadhatatlan a közbeszerzések irányítottasága, a részrehajló adóztatási, ügyészi és legfőképpen bírászkodási gyakorlat. A polgárok demokráciába vetett hitét rendíti meg, ha a törvényhozás és az államigazgatás a személyes érdekeket a közjó elé helyező döntéseket hoz, amelyeket nehéz értelmezni anélkül, hogy ne gyanakodnának sokan törvénytelen befolyásolásra, a hatalommal való visszaélésre.

A korrupció mindenütt jelen lehet, ahol emberek a más tulajdonával sáfárkodnak. Értelemszerűen a legnagyobb veszélyben a közjavak vannak, hiszen az emberek sajnálatosan nagy hányadát nem érdekli a saját javán és élvezetén kívül jóformán semmi.

Leltárszerű felsorolást készíteni a korrupció megvalósulásának módjairól, mértékéről túlságosan szerteágazó és igazából célszerűtlen vállalkozás volna. Magyarországon nyilván a sokféle hiány, a gazdasági és társadalmi szűk keresztmetszetek sokasága táplálja a korrupciót. A taxatív felsorolásnál fontosabb, hogy a korrupció milyen személyiséget feltételez.

A korrupcióra való hajlamot lehetetlen regulákkal bekeríteni, elvégre az élet változatos, újabb és újabb lehetőségek születnek nap mint nap, ahogyan a világ változik. *Corruptissima re publica plurimae leges* — írja Tacitus az *Annalesben* (3,27). Minél több a törvény, annál biztosabb, hogy baj van a közkerkölccsel. Hiszen aki nem akar, az nem lop akkor sem, ha a törvényben nincsen nevesítve minden ellopható.

A Szárny és teher című elemzés (131–2. pp.) így írja le a hazai korrupció természetrajzát: *„A korrupció mögött az egyéni, személyiségi hajlandóságon túl meghatározóként elsősorban társadalmi-szituációs tényezők állnak: olyan társadalmi környezet és csoportérdekek, amelyek kitermelik a korrupciót. A szakértők véleménye szerint kevésbé az egyének morális szintjétől, mint inkább a társadalom és intézményeiben uralkodó morális állapotoktól függ a korrupció elterjedtsége. Más szóval: leginkább attól függ, hogy egy társadalom milyen gyakran kínálja fel a lehetőséget a korrupcióra és a hasonló jelenségekre.*

Egy olyan társadalomban, ahol a nyilvánosság nem működik elég hatékonyan, és nem eléggé átláthatóak a társadalom makrofolyamatai, a korrupció meglehetősen zárt, autonóm rendszert képez, amely többé-kevésbé független a társadalom intézményeitől. Idővel a szolgáltatások-ellenszolgáltatások rendszere olyan stabil struktúrába szerveződhet, ahol a felek sokkal inkább a mindennapi kihívásokkal törődnek, mintsem a társadalom értékítéleteivel, amelyek számukra sokszor alig észlelhetőek. Más szóval: nagyon alacsony a

veszélyérzetük. Ebből az következik, hogy a korrupció visszaszorítása csakis kiterjedt társadalmi összefogással érhető el. Az egyéni akciók nem vezetnek — nem vezethetnek — sikerre.

A korrupció látszatra a korrumpáló és a korrumpált közötti bizalmon alapul. De megjelenik mellette a félelem, a lebukás veszélyének az érzete. Furcsa módon a totális bizalmatlanság és a totális, szorongással keveredő bizalom együttesen van jelen a korrupció során, bár nem egyidejűleg. A korrupció magas fokú elterjedtsége esetén vannak olyan torzult helyzetek, amikor már olyan alacsony a veszélyérzet, hogy elhalványulnak ezek az egymásnak is ellentmondó érzések. A korrupció egyszerű rutinná 'silányul'.

Ezért fogalmaztunk dolgozatunk következő részében úgy, hogy a korrupció közös bűn:

A korrupció egyéni bűnök következménye. A bűn mindig személyes. Lehetnek a bűnök állami struktúrái is, de egy-egy intézmény, szervezet vagy közösség önmagában nem alanya erkölcsi cselekedetnek, ezért önmagában nem lehet erkölcsileg jó vagy rossz. Nem hallgathatjuk el, hogy a korrupciós bűnök egyéni bűnök mérgező gyümölcsei. Azok személyes bűne, akik jogtalanságot kezdenek, pártolnak, abból hasznot húznak. Valóságos felelősség terheli őket, bár tény, hogy senki sem egyedül korrump, mondhatni, közös a bűn, amelyet sokak sajnálatos közönye kísér.

Most kanyarodunk veszélyesebb vizekre. Az emberek ugyanis szívesen hallgatják a viszonyok bírálatát, az sem nagyon zavarja őket, ha mások erkölcsi gyengeségeiről van szó, ám hamar felfortyannak, ha arról beszél valaki, hogy Teneked kell megváltoznod...

A hazai korrupcióellenes harcok eredménytelen évtizedei meggyőzik az elfogulatlan szemlélőt, hogy csak az őszinte beszéd nyithat utat a javuláshoz. Az Egyház társadalmi tanításának kompendiuma (2004) a 411. pontjában így fogalmaz: „*A demokratikus rendszerek legsúlyosabb torzulásai közé tartozik a politikai korrupció, mert egyszerre árulja el az erkölcs alapelveit és a társadalmi igazságosság normáit: azáltal akadályozza az állam helyes működését, hogy negatívan befolyásolja a kormányon lévők és a kormányzottak között lévő viszonyokat; növekvő bizalmatlansághoz vezet a közintézmények iránt, kiváltja a polgárok növekvő érdektelenségét a politikával és annak képviselőivel szemben, ami az intézmények gyengülését eredményezi. A korrupció alapjaiban torzítja el a meghatározó intézmények szerepét, mert azokat lobbista követelések közötti politikai alkuk terepéül és a kormányon lévők kiszolgálására használja fel. Ezen a módon a politikai döntések mindazok szűkös céljainak kedveznek, akik rendelkeznek eszközökkel, hogy ezeket a döntéseket befolyásolják és valamennyi polgár közös boldogulását meggátolják.*”

Vagyis a demokratikus rendszerek működésének előfeltétele a minél nagyobb erkölcsi tőke, és a korrupció ezt a tőkét sorvasztja. Maga a demokratikus rendszer is csak annyiban jó, amennyiben a működtetői személyükben erkölcsösek.

Szent II. János Pál pápa a Reconciliatio et Paenitentia című apostoli buzdítás (1984) 16. pontjában leszögezi: „*Amikor az Egyház a bűn szituációról beszél, vagy meghatározott viszonyokról, vagy kisebb-nagyobb csoportok, sőt egész népek vagy blokkok bizonyos kollektív*

magatartásformáiról, és ezeket szociális bűnnel vádolja, akkor tudatában van annak és hangsúlyozza, hogy a szociális bűnök ilyen esetei egyéni bűnök felgyülemlésének és halmozódásának gyümölcsei. Igenis azok személyes bűnéről van szó, akik jogtalanságot kezdenek, pártolnak, abból hasznot húznak; pl. aki tehetne valamit a szociális bajok elkerülésére, megszüntetésére vagy legalább határok közé szorítására, ezt megtenni mégis elmulasztja lustaságból, félelemből vagy cinkos egyetértő hallgatással; aki titkos egyetértésből vagy közömbösségből csak eltűri, aki menekvést keres abban, hogy a világot megváltoztatni úgysem tudja, valamint az, aki el akarja kerülni a kellemetlenségeket és áldozatot, miközben állítólagos, hamis, magasabb rendet emleget. A valóságos felelősség tehát személyekben rejlik. Egy szituáció — akár intézmény, struktúra vagy közösség — önmagában nem alanya egy erkölcsi cselekedetnek, ezért önmagában nem lehet erkölcsileg jó vagy rossz.”

Hogy a korrupció elleni harcban a személyes bűnösség néven nevezése igenis eredményes, azt plasztikusan igazolja a pápaság története, amely évszázadokon át szenvedett a nepotizmustól (családtagok előnyben részesítése). Miután végre XII. Ince (1691–1700) a Romanum decet pontificem bullában megtiltotta, hogy a pápáktól bármelyik rokonuk pénzt, javadalmat s hivatalokat kaphasson, sőt arról is rendelkezett, hogy a pápák rokonait még szegénységükben is csak úgy szabad segíteni, mint bármely más szegényeket — a nepotizmus megszűnt.

A vezetők példamutatása nélkül a kisemberek köréből sem tűnik el a korrupció. Sajnos, a korrupciónak eleven történelmi hagyománya van a társadalmunkban, amely a hivatalos szervekéhez hasonlóan káros. Ugyanakkor alá kell húznunk, hogy – mivel a bűn személyes – a vezetők példamutatása, a kormányzók kérlelhetetlen korrupcióellenes gyakorlata nélkül a kisemberek korrupciós rutinja sem fog elapadni. A korrupció kárhozatos gyakorlatának megszüntetésében a társadalom hivatott vezetőinek jó példája elengedhetetlen vezetői erény. Ezért Magyarország méltó vezetőinek az egyik legfontosabb erkölcsi ismérve legyen, hogy tiszta kezűek, hogy hozzájuk gyanú sem férhet.

A részletes kifejtés előtt emlékeztetnünk kell, hogy a római katolikus Egyház társadalmi tanítása elismeri az államhatalom korrupciója elleni tiltakozást, ezzel elítéli az állami korrupciót: (Sollicitudo rei socialis 39): *„A szolidaritás gyakorlata minden közösségben akkor hatékony, ha különböző tagjai személynek ismerik el egymást. Akiknek nagyobb a befolyásuk, mert nagyobb vagyonnal és több szolgáltatással rendelkeznek, érezzék magukat felelősnek a leggyengébbekért, és legyenek készek részt adni tulajdonukból. Viszont a legszegényebbek — ugyanezen szolidaritásnak megfelelően — nem különülhetnek el és nem lehetnek társadalomellenesek, ellenkezőleg, miközben küzdenek törvényes jogaikért, tegyenek mindent, ami rájuk tartozik, a közösség javára. A társadalom középrétegeinek nem volna szabad csupán a saját egyéni hasznukat nézniük, hanem figyelembe kell venniük mások érdekeit is.*

A mai világnak pozitív jele a szegények egymás iránti szolidaritása, ennek növekvő tudata, a kölcsönös segítségre törekvés, a társadalmi méretű megmozdulások, amelyek nem

folyamodnak erőszakhoz, hanem saját igényeiket és jogos követeléseiket fejezik ki az államhatalom tehetetlensége vagy korrupciója miatt. Evangéliumi küldetése alapján az Egyház hivatottnak érzi magát arra, hogy a szegények tömegeinek szószólója legyen, hogy jogosnak ítélje követeléseiket és segítse azok teljesítését, anélkül hogy más csoportok javát sérelem érné.”

Szent II. János Pál pápa tehát rámutat, hogy a korrupció elleni fellépés keresztény elvi alapokon kötelező, azt is hangsúlyozza, hogy a társadalomban felül lévők felelőssége nagyobb, viszont a középosztály és az alsó rétegek sem mentesek a felelősségtől. A mai magyar társadalomra vetítve ebben a szellemben javasolunk most konkrét reformokat. Jelezzük, hogy kizárólag ezek együttes megvalósításának van igazán értelme, de az meggyőződésünk szerint új korszakot alapozna meg.

A korrupció felszámolásához rendezni kell a közszolgálati szféra és a pártok finanszírozását. Úgy kell megállapítani a képviselők, a kormányzatban, a bűnüldözésben és az igazságszolgáltatásban dolgozók fizetését, hogy a korrupció ne legyen vonzó, emellett szigorú szankciókat kell bevezetni a normaszegés ellen. A korrupció felszámolásához először őszintén meg kell nevezni és meg kell szüntetni az okokat, azután következetesen büntetni az elkövetőket. A politikai korrupció megszüntetésének előfeltétele, hogy reálisan kell finanszírozni a pártok működését, választási kampányait. A politizálás közügy, ezért elegendő közpénzt kell rá áldozni. A korrupció legyőzéséhez minden demokratikus jogeszközzel fel kell ruházni a megfelelő erkölcsi erővel bíró, megalkuvást nem ismerő bűnüldöző szervezeteket és embereket. Különleges az igazságszolgáltatás vezetőinek és alkalmazottainak a szerepe, ezért különösen nagy a felelősségük. Szavatolni kell a bíráskodás feltétel- és eszközrendszerét, a bírák anyagi feddhetetlenségét. Felelősséggel viseltetünk abban, hogy hazánkat a polgárai jogállamnak, ne csupán jogszolgáltató államnak érezhessék.

Részletesebben is kifejtjük:

- A) A pártfinanszírozás: A demokrácia fontos, és nincs ingyen. A pártok költségeit teljes mértékben fedezze az állam, mégpedig választáson felmutatott valós társadalmi támogatottságuk mértéke szerint. A pártok ne fogadhassanak el pénzt sem magánszemélytől, sem jogi személytől, s főleg külföldről ne. A pártok számláit csak a kincstár vezethesse, azok legyenek nyilvánosak. Mérlegük hitelességéért a felelős vezető a gazdasági társaságokéhoz hasonlóan vállaljon felelősséget. Kampányköltségeik is csak a kincstári számlákról, nyilvánosan lehetnek legálisak. Kampányfinanszírozási korrupció a párt kizárását eredményezze a választásból. Amelyik pártot szavazatvásárláson kapják, veszítsen el minden így szerzett mandátumot. A szavazatvásárlási kísérlet is legyen büntetendő.¹
- B) A köz szolgálatát meg kell fizetni. A mai jövedelmi viszonyok ismeretében őszinte

---

¹ Fodor István a 2016. novemberi konferencián felhívta a figyelmet, hogy ennek a résznek a legtöbb elemét 2010 után jogszabályba iktatta az Országgyűlés.

bérendezést kell végigvinni. A miniszterelnöki fizetés legyen 6 millió forint/hó, széles költségtérítéssel; a miniszteri fizetés legyen 5 millió forint/hó, hasonló költségtérítéssel, és így tovább, arányosan a kormányzati szférában. Az országgyűlési képviselők fizetése legyen 2 millió forint/hó és költségtérítés, bizonyos országgyűlési pluszfeladatok pluszhonoráriumot érhetnek meg. A helyi polgármestereket szintén meg kell fizetni, mert az önkormányzatiság kettős szorításban vergődik most: sok kistelepülésen polgármesteri az egyik a nagyon kevés fizetéses állásból, ami belharcokat, korrupciót teremt, a jól működő településeken pedig nevetségesen alacsony összeg a tiszteletdíj, ami kontraszelekción eredményez. A polgármesteri illetmények összegét körültekintően, a helyi viszonyokhoz szabva, 50 ezer és 5 millió forint közötti sávban lehet ma reálisan meghatározni (előbbi a jóformán semmilyen napi munkavégzéssel nem járó, afféle társadalmi tiszttségé, utóbbi a főpolgármesteré lehetne). A helyi képviselők honoráriumát hasonló logikával kell kimérni. Ezen jövedelmek mellett minden korrupció első következménye legyen a hivatalvesztés, utána kezdődhet a vagyon- és szabadságvesztés mértékének megtárgyalása.

- C) Intézményvédelem. A korrupció televénye az az 1990 óta folyó gyakorlat, hogy minden kormányváltás után átszervezik az állami intézmények hosszú sorát, ezzel teremtve jogcímet a nem tetsző vezetők eltávolítására. Ez intézményi zűrzavart eredményez, amit azzal lehet megszüntetni, hogy taxatív fel kell sorolni azon intézményvezetői kört, amelyeknek a kinevezettjei a kormány megszűnésével automatikusan elveszítik a megbízatásukat. (Ez így van pl. az USA-ban is.) Így nem kellene négyévenként átszervezni a vízügytől a gyógyszerfelügyeletig számtalan rendszert, és a nem politikai kinevezettek tisztán láthatnák, meddig juthatnak el a ranglétrán szakmaiságukkal. Kiszámítható, stabil intézményrendszerre van szüksége a nemzetnek.
- D) A közbeszerzések gyakorlata képmutató. A színjátékot meg kell szüntetni, a döntésért személyes felelősséget kell vállalnia annak, aki hozza. Ha pl. egy nagyberuházás szinte mindenben eltér az eredetileg tervezettől (ütemezés, költségek stb.), akkor ezért a döntéshozó legyen felelős. Az Európai Unió rossz gyakorlatát el kell viselnünk, de nyilvánosan, őszintén ki kell mondanunk, hogy az a szabályozás Magyarországon nem alkalmazható.
- E) A korrupcióellenes küzdelem. A Szárny és teher című elemzés (133. p.) elvszerűen így fogalmaz: *„A demokrácia és az igazságszolgáltatás nem tűri a büntetlenséget. A büntetlenség elterjedése az igazságszolgáltatás deficitje, amely megalkuvó társadalmat alakít. A büntetlenség megszüntetése a demokrácia megerősítése.”* A korrupcióellenes szervezetek teljesítményével a mai magyar társadalom elégedetlen, és gyatra határfokukat a kormány bűnéül rója fel. Ez ellen a legjobb megoldásnak az kínálkozik, ha ezeket a szervezeteket kivonnák a közvetlen kormányirányítás alól, és feddhetetlen, köztiszteletben álló személyek felügyeletére, nyilvános grémiumra bíznák. Így a kormány mentesülne a korrupciós ügyek kivizsgálásának felelőssége alól, a társadalom pedig visszanyerheti bizalmát a vizsgáló és ítélkező szervek szavahihetőségében. A Szárny és teher idézi Fülöp Márta A korrupció és versengés című tanulmányát, miszerint a korrupció legjobban akkor tenyészik, ha mindenki biztos lehet a büntetlenségben, mert még soha senkit sem láttak korrupcióért bűnhődni. Tehát a korrupciógyanút a lehető leggyorsabban kell kivizsgálni, a hamis vádért a vádaskodó feleljen.
- F) A korrupciós ügyben ítélkező bírák személyét a bírói autonómia jegyében gondosan kell kijelölni, tevékenységüket olyan jogszabályokkal kell segíteni, amelyek széles mérlegelési lehetőséget nyitnak meg előttük. Ugyanakkor döntéseik nyilvánosak, a jogrendbe illeszthetően precedensértékűek legyenek. Így a közerkölcsöt is tudják

befolyásolni, ami őket magukat is kétszeres megfontoltságra inti.

Biztosítani kell az átláthatóságot, amelyben kulcsszerepe van a médiának. A nyilvánosság erejében bízunk, ezért legyen érdem a nyilvánosan követhető vagyonosodás. Aki becsületes munkával, hasznos tevékenységgel jut jövedelemhez, azt illesse megbecsülés, aki viszont tisztázatlan eredetű jövedelemre, vagyonra tesz szert, azt meg kell büntetni. A korrupció leküzdéséhez elengedhetetlen, hogy minden korrupciógyanús ügyet a legrövidebb idő alatt alaposan vizsgáljanak ki, és végül a törvény szerint ítéljenek meg az illetékes szervek. Amíg ki lehet bújni az igazságszolgáltatás alól, addig korrupció is lesz. A média legfőbb kötelességei közé tartozik a közélet tisztasága fölötti örökös. Ehhez erkölcsileg méltó, felelősségteljes szerkesztőségek és újságírók kellenek, akik megbízható, korrekt munkásságukkal érdemlik ki a társadalmi megbecsülést. A korrupciót feltáró sajtó a demokrácia egyik bástyája, öntisztuló képessége tudja megtisztítani önmagát is az ízlés- és erkölcsromboló, az igazságot meghamisító vadhajtásoktól. Ebben a társadalom is segíthet a felelősségteljes művek és alkotók méltó díjazásával, kitüntetésével.

Látszólag messzebből kell kezdenünk az okfejtést. XI. Pius pápa a Quadragesimo anno kezdetű enciklikájának 49. pontjában (1931) rámutat a következőkre: *„A magántulajdon jogát nem emberi törvény, hanem a természet adja, s azt mint ilyent az államhatalom el nem törölheti, hanem csak alkalmazását szabályozhatja és összhangba hozhatja a közjó követelményeivel. Amikor tehát az állam a magántulajdont összhangba hozza a közjó követelményeivel, nem barátságtalanul, hanem barátságosan jár el a tulajdonosokkal, mert ezzel a tevékenységével hathatósan útját állja annak, hogy a magántulajdon intézménye — amit a világteremtő Gondviselés az emberi élet megkönnyítésére rendelt — tűrhetetlen állapotokat teremtsen, sőt a pusztulásba vigyen: az állam tehát ezzel nem megszünteti, hanem védelmezi a magánbirtoklást, nem gyengíti, hanem erősíti a magántulajdonjogot.*

Azért fontos hangsúlyoznunk a magántulajdonhoz való jogot, mert gyökeres gondolkozásbeli fordulatot kezdeményezünk a korrupció felszámolásához: legyen nyilvános minden vagyon és jövedelem! Ha ez megtörténik, az lehetetlenné teszi a korrupció eltitkolását. A korrupciógyanú ma is rendre úgy születik, hogy valakiről kiderül: olyan vagyona, illetve jövedelme van (volt), amelynek eredete, legális származása kétséges.

Ha a vagyonregiszterek (a különféle közhiteles nyilvántartások) nyilvánosak, akkor minden vagyontárgynak közismert lesz a gazdája, és bárki ellenőrizheti, hogy a másikkal mije van. Senkinek sem kell titkolóznia, szégyenkeznie, elvégre világos jövedelmi és vagyoni körülmények között él.

Az előbbi Quadragesimo anno-idézet a Rerum novarum enciklika elvi alapvetését erősíti meg. Keresztényként ki kell állnunk a mellett, hogy senkinek sincsen oka szégyenkeznie a vagyona miatt, de senki sem rejtőzhet holmi titokvédelem mögé, aki erkölcstelenül vagyonosodott meg.

Nyilvánosság, közteherviselés — ezek a korrupcióellenes küzdelem elvi alapkövei. A nyilvánosság fogalmának imént kifejtett értelmezését logikusan ki kell egészíteni az adónyilvánossággal.

Az adótitok fogalma eltörrendő. Így senkinek sem kell szégyenkeznie, magyarázkodnia, ha adózott jövedelméből vagyonosodik. Adózni kell minden embernek minden jövedelme után, ezt követeli meg a közteherviselés. Az adótitok eltörlése a legjobb védelem minden rágalmazás, minden hamis vádaskodás ellen.

A magántulajdon természetes jog, azonban a nagyobb vagyon több kötelességet is jelent. Az adónyilvánosság ezt a természetes jogot és kötelességet tudja összhangba hozni. A becsületes adófizetőnek nincs miért szégyenkeznie, a vádaskodásokkal szemben könnyen meg tudja védeni magát. Egyszersmind okafogyottá válna az adóhatóság mostani vitatható, sokak szemében önkényesnek tűnő vagyonosodásvizsgálati gyakorlata.

A közterheket akkor tudja igazságosan szétteríteni az állam az állampolgárok között, ha a személyeket három ágon adóztatja: a jövedelmüket, a fogyasztásukat és a vagyonukat. A három adónem egészséges harmóniája teremthet a társadalom általános igazságérzetével egybehangzó adórendszert. Ennek hiánya a mai magyar állam régi adóssága az állampolgáraival szemben, megvalósítása igazi reform lenne, amely méltán növelné kidolgozóinak és megvalósítóinak a politikai tekintélyét is.

A közbizalommal visszaélőket a nyilvánosság színe előtt lehetne megnevezni, bárki által könnyen ellenőrizhetően — ez valóságos visszatartó erő volna a korrupció elkövetése előtt! Ha az ellenőrzést napi rutinnal végezné a sajtó, azzal néhány nagy botrány árán a közélet megtisztulhatna. A médiumok egymást is szemmel tartanak, ami minőségjavulást eredményezne. S ha mindez kiegészülne igazságos, alapos ítéletekkel korrupciós ügyekben, akkor büszkén tekinthetne munkájára a konzervatív kormányzat, és könnyebben, emelt fővel élhetne minden tisztességes adófizető állampolgár.

A korrump vezető — akár csak a korrump ember —, a saját erkölcsi alapjait rombolja szét, és hitelét veszti. Az állami korrupciónak nem csupán az a tétje, hogy melyik párt fog kormányozni, hanem az, hogy lehet-e erkölcsösen, szabálytisztelően, normakövetően élni ebben az országban. Jónak kell lenned — és annak is fogsz látszani! A jó kormányzás nem látszat.

Korunk legforgalmasabb életviteli zsákutcája az, amelyik a gazdagságban méri a boldogságot. Sajnos tömegek tolonganak eme zsákutcában — de konzervatív, keresztény értékrendű kormány nem hiheti, hogy tevékenysége és a nemzet jövője pusztán a gazdagodásának a mértékén fordul meg.

A II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et spes* kezdetű lelkipásztori konstitúciója a 35. pontjában ezt mondja ki: „*az emberi tevékenység alapszabálya ez: Isten terve és akarata szerint legyen összhangban az emberi nem igazi javával, s az embernek mint egyénnek és a társadalom tagjának tegye lehetővé teljes hivatásának szolgálatát és betöltését.*”

A politikus is ember, a politikának sem lehet más a végső célja, mint a társadalmat alkotó embereknek. A kisebb-nagyobb politikai csatákat meg lehet nyerni, de az igazi feladat a háború megnyerése, azaz a magyar nemzet gyarapodásának, jövőjének a biztosítása. Édes mindegy, mekkora vagyona van annak a politikusnak, annak a nemzetnek, amelyik holnap megszűnik létezni.

A magyar nemzet életerejét, élni akarását pusztító méreg a korrupció, mielőbb meg kell tőle tisztítanunk magunkat. Aki erre képes, számíthat a jövő nemzedékek áldó imádságára.

2016. november 30.

Nyiri János